

Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΑΧΕΠΑ

Μία πρωτοπόρος Ηπειρώτισσα: Ο βίος και η πολιτεία της Αικατερίνης Πλέσσου Crummer 1810(;) – 1907

Δρ Παναγιώτης Διαμάντης - Μέρος Α'

Φτάνοντας στο Sydney με τον σύζυγό της και τα παιδιά στις 28 Σεπτεμβρίου 1835, η Αικατερίνη Crummer (το γένος Πλέσσου) έγινε η πρώτη Ελληνίδα έποικος στους Αντίποδες. Λίγα είναι τα αδιαμφισβήτητα στοιχεία της ζωής της πριν από το γάμο της με τον καπετάνιο Henry James Crummer το 1827.

Σε πολλά σύγχρονα ελληνόγλωσσα κείμενα, η Αικατερίνη καταγράφεται ως 'Πλέσσα' ή 'Πλέσσας'. Η κύρια σύγχρονη πηγή για τα πρώτα χρόνια της Αικατερίνης είναι η Αθανάσιος Ψαλίδα. Υπάρχει επίσης η σχεδόν άγνωστη συλλογή εγγράφων της οικογένειας Crummer. Στην επιτύμβια επιγραφή της, καταγράφεται – στα ελληνικά μάλιστα – 'Πλέσσο'. Στο Πιστοποιητικό Γάμου, καταγράφεται σαν 'Πλαισιου'. Σε μια προσωπική του επιστολή, γραμμένη το 1829, ο μικρός της αδελφός Αναστάσιος υπογράφει με το επίθετο 'Πλέσσο'. Με το ίδιο οικογενειακό όνομα υπέγραψε κι ο ετεροθαλής μικρότερος αδελφός της Κωνσταντίνος σε επιστολή του το 1834. Λαμβάνοντας υπόψη τα διαθέσιμα στοιχεία, πρέπει να γίνει δεκτό ότι Πλαίσου ή Πλέσσο ήταν το όνομα της οικογένειας. Από αυτές τις πηγές προσπαθούμε να ανασυνθέσουμε τη ζωή της Αικατερίνης Πλέσσου Crummer.

Πρώτα Χρόνια

Η Αικατερίνη γεννήθηκε στην κωμόπη Πλαίσιον στην περιοχή των Φιλιατών Θεσπρωτίας το 1809 ή 1810. Η επιστολή του αδελφού της Αναστάσιου (1834) επιβεβαιώνει την «Πλεσιβίτζαν» ως η πατρογονική εστία της οικογένειας Πλέσσο. Η μητέρα της – ονόματι Βασιλική – ήταν μόλις δεκατέσσερα ή δεκαπέντε ετών όταν παντρεύτηκε τον Γεώργιο Πλέσσο του Κωνσταντίνου, ένας έμπορος ο οποίος είχε έδρα τις Σέρρες. Για περισσότερες πληροφορίες για τα παιδικά χρόνια της Αικατερίνης, διαβάστε το κείμενο του Κων. Αθ. Διαμάντη «Η Βασιλική Πλέσσου, Σύζυγος του Μουχτάρ Πασά (κατά χειρόγραφον Αθ. Ψαλίδα)» Ζωσιμάδες Τεύχος 11, Ιαν.-Φεβ.-Μάρτιος 2005, σελίδες 20-31.

Σύμφωνα με την παράδοση, όταν η Αικατερίνη έφτασε την έφηβη ηλικία, άρχισε να προσελκύει την προσοχή του

Μουχτάρ. Σε προσπάθεια να αποφύγει η κόρη της την τύχη τη δική της, η βασιλική Πλέσσο αρραβώνιασε την Αικατερίνη με τον Δρ Ιωάννη Κωλέττη, προσωπικός ιατρός του Αλί και του Μουχτάρ. Άλλως ιστορικός του 19ου αιώνα, ο Αντώνης Γούδας, ισχυρίστηκε ότι ο Αλής έκανε τον αρραβώνα για να κρατήσει τον Κωλέττη στα Ιωάννινα. Την εποχή εκείνη, τα σύννεφα πύκνωναν πάνω από την αυλή του Αλή Πασά. Με στόχο την επανίδρυση της εξουσίας του, ο Σουλτάνος Μαχμούτ ο Β' κήρυξε τον πόλεμο στον «υποτελή» Αλή Πασά το 1818. Έστειλε στρατό να καταδιώξει τον κυβερνήτη του, τον οποίο είχε κηρύξει «επαναστάτη». Καταλαβαίνοντας τον κίνδυνο, ο Αλής διέταξε την εκκένωση των αμάχων της αυλής του στην πρώτη έδρα του, το Τεπελένη, 100 χιλιόμετρα βορείως των Ιωαννίνων, τον Ιούλιο του 1820.

Μεταξύ αυτών που μεταφέρθηκαν στο Τεπελένη ήταν η Βασιλική και η Αικατερίνη. Οι δύο υιοί της στάλθηκαν μακριά να μείνουν με θείο τους. Ο Γεώργιος Πλέσσος ζήτησε και πήρε την άδεια να ταξιδέψει στο Τεπελένη, όπου κι έφτασε τον Φεβρουάριο του 1821. Σκοπός του Γεωργίου Πλέσσο ήταν να πάρει μαζί του την σύζυγό του και την κόρη του. Η Βασιλική αρνήθηκε να τον δει, αλλά επέτρεψε να φύγει μαζί του η κόρη τους, η Αικατερίνη. Αν και δεν έχουμε στοιχεία, υποθέτουμε ότι πατέρας και κόρη ταξίδευσαν μαζί στις Σέρρες.

Εν τω μεταξύ, ο Αλής είχε κλειστεί στο εξοχικό του εντός της Ιεράς Μονής του Αγίου Παντελεήμονα στο Νησί της Λίμνης Παμβώτιδας. Στις 25 Ιανουαρίου 1822, οι δυνάμεις του Σουλτάνου πήραν και το τελευταίο καταφύγιο του Αλή Πασά, εκτελώντας τον διά αποκεφαλισμό στις σκάλες του σπιτιού.

Κάποια στιγμή, η Αικατερίνη έφθασε στο λιμάνι της δυτικής Ελλάδος. Πώς και πότε έφτασε στην πόλη της λιμνοθάλασσας δεν καταγράφεται. Φαίνεται ότι αφού πέρασε κάποιο διάστημα με τον πατέρα της στις Σέρρες (περίπου Μάρτιο 1821 με Απρίλιο 1923), η «Ρουσιώ» τον άφησε και πήγε στο Μεσολόγγι για να ζήσει με έναν «θείο της». Αυτό μάλλον ήταν την άνοιξη ή το καλοκαίρι του 1823, αφού τα χιόνια του χειμώνα στην οροσειρά της Πίνδου

είχαν λιώσει και δεν είχε ακόμη ξεκινήσει η δεύτερη πολιορκία του Μεσολογγίου τον Οκτώβριο του 1823.

Σύμφωνα με διάφορες ιστορίες – συμπεριλαμβανομένων και θρύλους της οικογένειας Crummer – η Αικατερίνη διαμένει με κάποιον «θείο της», ονόματι Γεώργιος Κίτσος. Αυτός γεννήθηκε στο ίδιο χωριό της Θεσπρωτίας με την μητέρα της, αλλά ο Κίτσος ήταν αδελφός της διάσημης Κυρά Βασιλικής του Αλή Πασά.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η Αικατερίνη, η μητέρα της Βασιλική και ο Κίτσος ήταν όλοι στην αυλή του Αλή Πασά την ίδια εποχή, ο ένας θα γνώριζε τον άλλον. Επίσης, ο Κίτσος και η Βασιλική θα γνώριζαν κι έναν νεαρό Βρετανό επισκέπτη στα Ιωάννινα ονόματι Λόρδος Βύρων. Ο Άγγλος ευγενής πραγματοποίησε «Μεγάλη Περιοδεία» (Grand Tour) της Ευρώπης, και πέρασε από τα Ιωάννινα το 1809. Ένα αποτέλεσμα της παραμονής του στην Ηπειρώτικη πόλη ήταν το επικό ποίημά του, Childe Harold. Ένας εξέχων ποιητής και φιλέλληνας, ο Βύρων είχε δώσει μια ολόκληρη περιουσία για τον εξοπλισμό του εκκολαπόμενου Ελληνικού πολεμικού στόλου. Έφθασε στο Μεσολόγγι στις 29 Δεκεμβρίου 1823 κι έμεινε στην κατοικία του Κίτσου μέχρι το θάνατό του από πυρετό στις 19 Απριλίου 1824. Είναι λογικό, επομένως, ότι η Αικατερίνη θα έβρισκε στέγη στο Μεσολόγγι με ανθρώπους με τους οποίους ήταν γνώριμη. Αυτή η υπόθεση θα υποστηρίξει επίσης τον ισχυρισμό ότι η Αικατερίνη ήταν μάλλον το τελευταίο εν ζωή άτομο που είχε συναντήσει τον Λόρδο Βύρωνα.

Σε κάποια στιγμή μεταξύ της δεύτερης και τρίτης Πολιορκίας του Μεσολογγίου από τις Οθωμανικές δυνάμεις (30 Νοεμβρίου 1823-15 Απριλίου 1825), η Αικατερίνη πήρε τον δρόμο που την οδήγησε περίπου 100 χιλιόμετρα απόσταση, στο νησί Κάλαμος στο Ιόνιο Πέλαγος. Αυτοί οι άνθρωποι, οι ημερομηνίες και οι τόποι μας παρέχουν ένα πλαίσιο γύρω από το οποίο να ανακατασκευάσουμε την προσωπική οδύσεια της Αικατερίνης Πλέσσου, ένα άτομο που πέρασε μιά απίστευτα περιπετώδη ζωή χωρίς να το ζητά.

«Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΑΧΕΠΑ» με τον Γιώργο Γιακουμίδη, κάθε Κυριακή 8-9μμ στο 2NBC FM (90.1FM)

«ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΑΧΕΠΑ» με την Λίτσα Διακοβασίλη, κάθε Τετάρτη 12-1μμ στο 1683AM

«ΠΝΕΥΜΑ, ΦΩΣ, ΑΓΑΠΗ» με τον Κώστα Καποδίστρια, κάθε Παρασκευή 4-6μμ στον Ράδιο Γαλαξία (Channel 151.850 / galaxias.com.au)

«ΕΥΘΗΜΑ ΚΑΙ ΣΟΒΑΡΑ» του Ιδρύματος Κωστής Παλαμάς της ΑΧΕΠΑ, κάθε Σάββατο 1-2μμ στο 2MM (Σύδνεϋ 1665AM, Wollongong 99.3FM και Darwin 1656AM). Διαδύκτιο: www.2mm.com.au

Ημερολόγιο της ΑΧΕΠΑ
Κυριακή 22 Φεβρουαρίου: Βιβλιοπαρουσίαση της νέας έκδοσης του Καθηγητή Γεωργίου Καναράκη για την συμβολή της Ελληνικής Γλώσσας. Αίθουσα της ΑΧΕΠΑ.